

PRACOVNÍ LIST Č. 3: PŘÍMÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

HISTORIE PŘÍMÉ DEMOKRACIE

Demokracie ve starověkém Řecku byla přímá demokracie. Rozvinula se v Athénách na přelomu 7. a 6. století před naším letopočtem.

Hlavní znaky:

1. Politická rovnoprávnost – ovšem pouze pro dospělé muže narozené v Athénách: právo účastnit se veřejných shromáždění, soudů a úřadů.
2. Přímá účast – všechny důležité otázky probírány na shromážděních.
3. Výběr kandidátů do veřejných funkcí: jednoznačná shoda, volba losem (nebo se pravidelně střídali), vojevůdce volen dle schopností.
4. Krátkodobost funkčního období – obvykle jeden rok, někdy i jeden den (předseda rady padesáti).
5. Problémy: spory a hádky mezi řečníky na veřejných shromážděních.

SOUČASNOST PŘÍMÉ DEMOKRACIE

Přímá demokracie v současnosti nikde plně neexistuje. Prvky přímé demokracie, hlavně referenda, se hodně využívají ve Švýcarsku. I tak tvoří jen 5 % rozhodování; 95 % rozhodování je vyhrazeno zastupitelské demokracii (lidé si volí své zástupce – poslance či zastupitele – a ti rozhodují).

Přednosti přímé demokracie:

- občané mohou o čemkoliv a kdykoliv hlasovat;
- veřejnost vyjadřuje své vlastní názory a není odkázána na sobecké politiky;
- lidé spíše přijmou ta rozhodnutí, která učinili sami.

Nevýhody přímé demokracie:

- na rozhodování se podílí i nevzdělaní, nezkušení či snadno ovlivnitelní občané;
- politici mohou manipulovat s tím, o čem se bude v referendu hlasovat;
- referenda zjednodušují složité problémy na odpovědi ANO/NE;
- hrozí diktatura většiny, která potlačí práva menšin;
- příklad diktatury většiny: omezování práv Židů za II. světové války vedlo až k jejich zabíjení.

Prvky přímé demokracie v ČR

Ústava ČR upřednostňuje zastupitelskou demokracii nad přímou demokracií. Lidé volí své zastupitele (poslance), ti schvalují zákony a umožňují vládě vládnout tím, že jí vyjadřují důvěru.

Nástroje přímé demokracie v ČR:

Petice: dávají občanům možnost se obrátit na úřady s dotazem, návrhem či stížností. Úřady se k ní musí vyjádřit, ale není pro ně závazná.

Referendum: v ČR existuje zákon o místním referendu, který umožňuje konat referendum o otázkách, o kterých smí obec rozhodovat – např. o nakládání s obecním majetkem.

Zákon o obecném referendu v ČR neexistuje, proto celostátní referendum v ČR nelze uspořádat. Výjimkou bylo referendum o vstupu ČR do Evropské unie – kvůli němu byl roku 2002 přijat zvláštní zákon.

V průběhu první hodiny třetího tématu ses dozvěděl/a spoustu informací o přímé demokracii. Která z nich pro tebe byla nejvíc překvapivá?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kterou informaci o přímé demokracii jsi naopak už dávno věděl/a?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. HODINA

Dnes jste si vyzkoušeli přímou demokracii se spolužáky rovnou ve třídě. Jak se ti aktivita líbila?

.....

.....

.....

.....

.....

Překvapilo tě, jak referendum dopadlo? Proč ano/ne?

.....

.....

.....

.....

.....

Zkus svými slovy popsat, proč byly otázky z referenda, které jste si ve třídě vyzkoušeli, problematické?

.....

.....

.....

.....

.....

Napadají tě jiné situace, kdy může být výsledek referenda v rozporu s Listinou základních práv a svobod? Které?

.....

.....

.....

.....

.....